

УДК 008:130.122

ОСОБЛИВОСТІ СУЧАСНОЇ ТЕХНОГЕННОЇ ЦИВІЛІЗАЦІЇ ТА ВИЯВИ КРИЗИ ДУХОВНОСТІ ЛЮДИНИ

Тетяна Власевич-Хоркава

*Львівський національний університет імені Івана Франка
вул. Університетська, 1, м. Львів, 79000, Україна,
e-mail: tanyavla7@gmail.com*

Досліджено основні особливості цивілізації кінця XX – початку XXI століття. Розкрито зміст поняття “техногенна цивілізація”. З’ясовано, що особливості техногенного суспільства соціологи і культурологи виявляють порівнюючи його з традиційним. Виділено та проаналізовано характерні ознаки техногенного суспільства, зокрема такі як науково-технічний прогрес, автономія особистості, глобалізація та занепад духовності. Розглянуто передумови кризи духовності людини у сучасному світі. Стверджено, що духовність – одна з найважливіших та найсуттєвіших характеристик людини, ціннісний зміст та спрямованість буття людини.

Ключові слова: техногенна цивілізація, людина, науково-технічний прогрес, автономія особистості, глобалізація, духовність.

У новітній час – час техногенної цивілізації та глобалізаційних процесів особливої гостроти набуває проблема духовності людини. В нинішніх умовах, коли суспільство пронизують технократизм та техніцизм як системоутворюючі чинники життєдіяльності суспільства – людина перетворюється з джерела та носія духовно-культурницьких цінностей у функціональний засіб досягнення соціально-технологічних цілей. Відбувається повний відрив людини від її ґрунту. Людина стає мешканцем Землі без батьківщини, втрачаючи причетність до традиції. Дух людини зводиться до здатності навчитися та виконувати корисні функції. Суспільне життя перетворюється на функціонування технічного механізму, а вся планети – на єдину фабрику. Тому особливої актуальності набуває питання самознаходження, самовизначення, тобто становлення індивідуальної ідентичності.

Проблема духовності людини стає однією з ключових проблем гуманітарного знання й порушується у численних працях філософів, починаючи з кінця XIX ст. Наприклад, Ф. Ніцше говорив про кризу християнської моралі, О. Шпенглер – про кризу європейської культури, А. Швайцер – про кризу світогляду, А. Тойнбі – про кризу західноєвропейської християнської цивілізації. Різні аспекти кризи сучасного цивілізаційного розвитку аналізували М. Бердяєв, М. Данилевський, П. Сорокін, Ж. Бодріяр, М. Хоркхаймер, Г. Маркузе, Х. Ортега-і-Гасет, Ф. Фукуяма, І. Валерстайн, Е. Тофлер, Т. Адорно, М. Гайдегер, Е. Гусерль, Ж.-П. Сартром, Е. Фром, К. Ясперс та ін.

Багато сучасних зарубіжних та українських учених, зокрема А. Ахієзер, П. Гуревич, Л. Іонін, Б. Марков, П. Гайденко, А. Флієр, І. Василенко, В. Миронов, Е. Золотухіна-Аболіна,

О. Штомпель та інші, досліджуючи проблеми розвитку сучасної цивілізації, пов'язують кризові явища з орієнтацією соціуму на раціонально-технологічний спосіб діяльності. Зародження техногенної цивілізації, з точки зору В. Стюпіна, Л. Кузнецової, К. Долгова, визначається формуванням самого феномена наукової раціональності і, зокрема, науково-технічного прогресу.

У філософії XX ст. проблематика кризи людини постає одним із ключових напрямів дослідження. Одним із перших в історії гуманітарної думки XX ст. про цивілізаційну кризу як кризу саме людини (точніше – “людських якостей”) заговорив Ауреліо Печеї. Подібні погляди, але в іншому аспекті розвиває С. Хоружий. Сучасні українські мислителі Ф. Лазарєв і С. Кримський проблематизують сама можливість виживання і найближчого майбутнього людства у зв'язку з глобальною антропологічною катастрофою, що насувається. Учені висловлюють припущення, що світова історія наближається до деякої кінцевої точки. Інші дослідники, зокрема В. Кизима і Т. Суходуб говорять про цивілізаційний характер нинішньої антропологічної кризи. В. Шинкарук, В. Іванов та В. Табачковський характеризують антропо-логічну кризу як кризу гуманістичних цінностей. Отже, тема кризи духовності людини стала фундаментальною для сучасної наукової думки. Вона пронизує як гуманітарне, так і природничонаукове знання. Проте, незважаючи на цю обставину, на сьогодні ще немає достатньо глибокого і системно розробленого дослідження антропологічної кризи сучасної техногенної цивілізації, її соціокультурних ознак і, найголовніше, – джерел. Така фундаментальна проблема все ще недостатньо проаналізована.

Мета статті – розглянути особливості сучасної техногенної цивілізації та вияви кризи духовності людини.

Враховання факту суттєвого впливу технологій на всі сфери життя людини дає змогу дослідникам визначити сучасний етап розвитку суспільства як технологічну цивілізацію (М. Гайдегер), технократичне суспільство (Е. Фром), технічну цивілізацію (М. Бердяєв), час технологічних революцій (В. Звєгінцев).

В сучасній філософській літературі сформувалося уявлення про технологію як про процес активної цілеспрямованої діяльності суб'єкта, в якій реалізуються творчі можливості людини в її ставленні до світу – природи, культури і відтворюються суто людські відносини, а також умови людської діяльності. Формується штучний світ людської життєдіяльності, в якому вплив людини на природу, суспільство, культуру стає щоразу більш технологічним. Він проявляється як жорстка обумовленість структури людського ставлення до об'єкта діяльності – природи, людини, культури – практичними цілями людини, як жорстка послідовність операцій діяльності людини.

Сутність процесу технологізації полягає в тому, що результати, які проектуються суб'єктом, досить однозначно визначають порядок, схему діяльності, регламентують її способи, а орієнтири і цілі діяльності обґрунтовуються функціонально, тобто виходячи головню з можливості функціонування людини в даній системі – виробництва, наукового дослідження, освіти, спілкування, повсякденної життєдіяльності. Відтак, процес адаптації людини до соціального середовища стає, так би мовити, освоєнням технології повсякденного життя. Природно, що в таких умовах навіть внутрішній світ особистості зазнає впливу технологізованого середовища, стає об'єктом технологізації. Отже, техногенна цивілізація – це суспільство з високим рівнем розвитку науки, техніки, технології, в якому всі сфери життя зазнають технологізації.

Які ж основні особливості цивілізації кінця XX – початку XXI століття? Особливості техногенного суспільства соціологи і культурологи виявляють через порівняння його з традиційним.

Традиційні суспільства охоплюють період до епохи Відродження. Саме тоді, як вважають багато дослідників, закладено основи техногенної цивілізації. Техногенне суспільство виникає в Західній Європі і тому його часто визначають і як “західну цивілізацію”.

В. Стьопін наголошує, що техногенна цивілізація формується на підставі античної культури. Суттєвим для розвитку нового, порівняно з традиційним типом суспільства, було, по-перше, виникнення демократії як першого способу регулювання соціуму; по-друге, – теоретичної науки, яка починається з першої наукової теорії – геометрії Евкліда. Теоретична наука стала новим способом пізнання світу [5, с. 27].

Новим кроком до техногенної цивілізації було європейське середньовіччя. Саме тоді з’являється людський намір розшифровки плану господнього творіння, про що свідчить розвиток філософії того часу. Крім того, середньовічна філософія обгрунтувала ідею історичного плину часу – рух від минулого, через теперішнє до майбутнього.

За доби Ренесансу закладено основні закономірності техногенної цивілізації. В. Стьопін називає їх “культурною матрицею” техногенного суспільства. Власне техногенна цивілізація розгортається з XVII ст. і має три основні стадії: передіндустріальну, індустріальну і постіндустріальну.

Саме в техногенному суспільстві виникає орієнтованість прогресу на майбутнє. Історичний час сприймається як незворотній рух від минулого до теперішнього і майбутнього. На відміну від цього в традиційних суспільствах час кваліфікували або як циклічний, або вважали, що “золоте століття” вже позаду.

Традиційне суспільство характеризується повільним суспільним розвитком, повільним розгортанням прогресивних змін, якщо їх порівняти з життям окремої людини і навіть цілих поколінь. За умов традиційної цивілізації види діяльності людини, її засоби, цілі протягом століть існують як стійкі стереотипи.

В культурі традиційних суспільств пріоритетними є традиції, норми, що акумулюють досвід попередніх поколінь. А інновації допустимі лише в межах усталених традицій. Класичними прикладами традиційних суспільств були Давня Індія, Давній Китай, Давній Єгипет, Давня Греція.

Техногенне суспільство характеризується значним динамізмом соціального життя. В суспільствах такого типу прогрес здійснюється не за рахунок розширення культурних зон, а за рахунок інтенсифікації діяльності. Головне, що відрізняє техногенне суспільство – це нова система цінностей. Принципово новим у ній є те, що цінністю вважається інновація, – принципово нове, оригінальне.

Із цією ознакою пов’язана й така особливість сучасної цивілізації, як бурхливий розвиток наукових знань, техніки, технології. Людина техногенної цивілізації стала володарем багатьох наукових відкриттів, могутніх технічних засобів. Вона розщепила атом, давши людству практично невичерпне джерело енергії, створює космічні апарати, різноманітну електронну техніку, досліджує глибини океанів і надр землі, перемагає чимало хворіб.

Саме на основі прогресу науки й техніки засноване економічне зростання, нагромадження суспільного багатства, створення широкого асортименту різноманітних благ. Дослідження науки й техніки торкнулися і повсякденного життя людей. А якщо точніше,

то люди на зламі ХХ–ХХІ століть не уявляють свого життя без різноманітної побутової техніки, без радіо- і телеапаратури. Невід’ємним елементом нашого життя став комп’ютер, супутниковий зв’язок тощо.

Іспанський мислитель Хосе Ортега-і-Гасет влучно зауважив, що епоха – “це ряд стверджувальних та заперечних тенденцій, система дотепності її проникливості і, водночас, глупоти її засліплення” [4, с. 373]. Невже наша епоха є винятком? Розум людини, раціональність є однією з основ нашої цивілізації. Однак слід згадати, що у ХХ ст. насильницькою смертю загинуло більше землян, ніж за всю “писану” історію людства. Розвиток науки і техніки приніс не лише блага. Він виявився одним із чинників того, що на наших очах відбувається руйнування природних умов існування людини. Сумні наслідки принципу, згідно з яким людина здатна панувати над природою шляхом пізнання її законів, очевидні. Напевно, має рацію німецький філософ Г. Маркузе, який вбачає внутрішню суперечність нашої цивілізації в ірраціональному елементі її раціональності [3, с. 220].

М. Бердяєв вважав, що негативна роль техніки виявляється тоді, коли засоби (техніка) заміщають цілі життя. Техніка робить з людини знаряддя виробництва речей, “речі стають вище за людину”. М. Бердяєв, аналізуючи проблему техніки як проблему людського існування, писав: “Техніка хоче оволодіти духом і раціоналізувати його, перетворити людину в автомат, у раба. Це і є титанічна боротьба людини і технізованої нею природи” [1, с. 151].

Відомий представник сучасної західної філософії науки П. Фосерабенд доводить тезу про негативний вплив на культуру такого фактора цивілізації як наука. Він вважає, що, не дивлячись на безумовну цінність науки, її можливості в покращенні життя людини, наука водночас витісняє позитивні досягнення більш ранніх епох. Таким чином, наука зменшує “ступені свободи” діяльності людини, обмежуючи вільний вибір моделей соціальної поведінки, морально-світоглядних орієнтирів і ідеалів. Прагнення науки вважати право на істину власною прерогативою П. Фосерабенд називає “фетишизмом науки” [6, с. 259]. Його точка зору – це, по суті, протест проти домінування техніцистської орієнтованості мислення та діяльності сучасної людини.

Крім того, характерною ознакою, що відрізняє техногенне суспільство від традиційного, є те, що цінністю стає автономія особистості. Якщо для традиційних суспільств особистість – це просто елемент у системі корпоративних зв’язків і якщо людина не залучена до певної сталої системи відносин, вона не вважається особистістю, то в техногенній цивілізації людина може змінювати приналежність до певної соціальної системи, гнучко будувати стосунки з іншими людьми, змінювати систему культури, становище, в якому вона існує. Це означає різке послаблення залежності людини від зовнішніх умов, зростання рівня індивідуалізації, автономії особи, її свободи.

Однак слід зазначити, що процеси автономії, індивідуалізації мають неодно-значні наслідки. Так, для багатьох людей послаблення соціальних зв’язків із групою, в якій вони черпали норми поведінки, засвоювали уявлення про те, до чого і як треба прагнути, повернулося для них нездатністю виробити власні життєві цінності, знайти свій життєвий шлях, відповідь на питання, що потрібно робити? Інколи втрата людьми тісних зв’язків із певною соціальною спільнотою, необхідність самостійного вибору життєвих цінностей призводить до ситуацій, коли вони почуваються самотніми, покинутими. Такі настрої сприяють формуванню песимістичного світосприймання, почуття втрати сенсу свого існування у світі.

Отже, можливості автономії, які надає сучасна цивілізація, не реалізуються автоматично, без активної діяльності самої людини. Лише та особа, яка виробила у собі здатність до розвитку своєї індивідуальності, пошуку тих унікальних смислів, яких не торкнувся розпад універсальних цінностей, “не випадає” із загальноцивілізаційного процесу.

Ще однією особливістю існування техногенної цивілізації є тяжіння до домінування, через що її позначають як “агресивну” – таку, що підкоряє, руйнує культуру традиційних суспільств. Такий деструктивний вплив виявляється через ствердження певних світоглядних орієнтирів, які спрацьовують у формуванні смислів стосовно розумінні того, що є людина, світ тощо.

Вплив техногенної цивілізації на природу, культуру, людину визначається її світоглядними орієнтирами. Якими саме? Світоглядні засади техногенної цивілізації є такими, що спрямовують розуміння людини як активно діючої, яка ставить і досягає певних цілей у процесі своєї діяльності. Світ сприймається передовсім як об’єкт діяльності і пізнання. Домінуючою стає світоглядна орієнтація, згідно з якою вважається, що світ існує для людини. В тому числі для людини існує і природа, яку, як і світ взагалі, людина має підкорити. Це принципово відрізняється від світоглядних орієнтацій традиційних суспільств, коли діяльнісна активність людини розглядається як скоріш націлена на її внутрішній світ і проявляється в самоспогляданні, самопізнанні, самоконтролі. Такі орієнтації притаманні культурі Давнього Китаю, Давньої Індії тощо. Відповідно до них людина мала пристосуватися до дійсності, включитися в традиційний плин життя.

Специфічні світоглядні засади техногенного суспільства визначають і розуміння природи як упорядкованого процесу, тобто такого, що є пізнаваним для людини і є об’єктом реалізації людських цілей. Принципово іншими є світоглядні засади традиційного суспільства. В ньому природа сприймається як живий організм, у межах якого існує і людина. Закони природи і людського існування сприймаються як щось надраціональне. В техногенному суспільстві формується світоглядне уявлення про те, що необхідно створити певну техніку і технологію, які дають змогу людині оволодіти природою, світом.

Характерною ознакою сучасних цивілізаційних процесів – є зростання тенденцій до взаємозалежності й цілісності людського суспільства. Ця тенденція виявляє себе передовсім у тому, що реально, незалежно від бажань і прагнень окремих людей, співтовариств, груп, країн, відбувається зростання їх взаємозалежності. Різні частини людського суспільства щоразу більше стають залежними одна від одної, бо дії кожної з них так чи інакше позначаються на становищі й можливостях дій інших частин. Так, у наші дні непереконливим і природним процесом є взаємопроникнення національних економік, чого раніше не спостерігалось. Раніше залежність між тим, що відбувалося, скажімо, в країнах північноафриканського регіону, і тим, що відбувалося в європейських країнах чи Японії, навряд чи була значною. Взаємозалежність світу має й інші причини. Не останньою з них є загострення глобальних проблем: економічної, екологічної, енергетичної... Вирішити ці проблеми неможливо зусиллями однієї країни, потрібне об’єднання зусиль усього світового співтовариства.

Цілісність світу виявляється і в тому, що певні досягнення цивілізаційного розвитку, зазвичай, утверджуються в житті всього сучасного суспільства. У соціально-політичній сфері – це утвердження свобод людини, парламентської демократії, розвиток громадянського суспільства; в економічній – функціонування ринкових відносин; в духовно-моральній – утвердження таких норм, які захищають честь, гідність кожної людини, утверджують повагу до життя як вищої цінності.

Багато з названих цінностей (свобода людини, демократія і таке інше) мають загальнолюдський характер і за своїм значенням – пріоритет над інтересами будь-яких інших спільнот: націй, класів, окремих країн. Якщо в епохи, які передували нашій цивілізації (а в колишньому СРСР – ще до недавнього часу), практикувалося верховенство інтересів якогось одного класу, наприклад, робітничого, то нині не тільки політики, вчені, але й прості люди усвідомлюють перевагу загальнолюдських цінностей та орієнтуються на них у своїй діяльності. Зростання взаємозалежності різних регіонів світу, підвищення ролі загальнолюдських факторів у світовому суспільному розвитку сприяли тому, що людство щоразу більше почало усвідомлювати себе як єдине ціле.

Цікаву думку в контексті глобалізації людства висловив сучасний американський соціолог Н. Смельзер. Він вважає, що розвиток нинішньої цивілізації пов'язаний не стільки з жорстко фіксованими кордонами, скільки зі свободою пересування по всьому світі людей, товарів, символів. А тому дедалі більшу роль у соціальному розвитку відіграють транснаціональні і міжнародні співтовариства та організації.

Слід зазначити, що цілісність світу не означає, що людство стає уніфікованим, тобто що різні культури, нації, групи дедалі більше уподібнюються одна одній. Навпаки, різноманітність, відмінності зберігатимуться і відбудуватиметься їх зростання. А це не виключає і виникнення конфліктів. Проте вирішення цих конфліктів повинно мати цивілізований характер, тому що інші шляхи їх вирішення загрожують життю людського суспільства.

Ще однією особливістю сучасної техногенної цивілізації, де пріоритетними є матеріальні цінності, є занепад духовності. Розвиток людства та технічний прогрес призвів до глибокої кризи у духовному житті людини. Духовна криза людини – це духовна криза людства, безмежне провалля, у яке ми щодня поринаємо, не помічаючи того. Людство відірвалося від джерел, воно перестало заглиблюватись у себе, йти по дорозі вічного пізнання істини. Цивілізація, яка позбавлена духовної суті, породжує небезпеку самознищення всього живого.

Передумовою кризи сучасної культури в духовній сфері став розрив між двома типами мислення і ставлення до світу: технократичним і гуманітарним. Технократичний підхід орієнтується на ідею “підкорення природи”, оволодіння світом за допомогою науки і техніки, “переробки людини” на основі раціональності, переважного удосконалення її розумових здібностей та інформативності. Гуманітарний підхід зосереджується на дослідженні духовного світу людини, його ціннісних орієнтаціях, які не піддаються опису і поясненню в однозначних наукових термінах.

Криза сучасної духовної культури проявилася у формуванні і створенні так званої “масової культури” – популярної, комерційної культури, яка реалізується шляхом індустрії розваг. Ця культура зачіпає примітивні людські почуття і тому відповідає посереднім смакам масової публіки. Знімаючи стреси, напруження, вона одночасно стандартизує почуття і нав'язує певні стереотипи мислення.

Що ж таке духовність? Духовність – це шлях до самого себе; шлях, який людина проходить все життя. С. Кримський дає таке визначення духовності: “Духовність – це завжди ціннісне домобудівництво особистості. Це отой безкінечний шлях до формування свого внутрішнього світу, що дозволяє людині не залежати повністю від контексту, зовнішнього життя, тобто залишатися собі тотожним” [2, с. 61]. Тобто людина знаходиться у постійному пошуку себе, роздумах про її місце в світі, сенс свого існування.

Сутністю духовності – є служіння іншим людям, служіння суспільству. Люди повинні допомагати один одному, тому що поміч ближньому розкриває душу людини, підкреслює її духовну силу. Не бути байдужим до страждань інших людей – ось що є ознакою справжньої духовності людини. У сучасному техногенному світі, з його шаленими швидкостями, людині дуже важко зберегти свою духовність, бути доброю та відкритою до інших людей, не втратити почуття милосердя до тих, хто цього потребує. Напевно, у цьому полягає одне з основних завдань сучасної людини.

Духовність не зводиться тільки до ідей. Духовність – це спосіб життя. Російський словник Даля визначає духовність – як те, що протистоїть плоті. Але, починаючи з Біблії, люди ніколи не протиставляли Дух та плоть. Навіть богослів'я вважає, що гріхи тіла менш важкі, ніж гріхи духу. Усякі гріхи – це насамперед гріхи духу. І духовність – це вся повнота буття людини, яка зорієнтована й спрямована духом. Ось чому її не можна зводити тільки до ідей.

В наш час, на думку С. Кримського, неможливо казати про якість падіння духовності. Справа не у відсутності духовності. Є інша небезпека: хибна духовність. А тиск хибної духовності дійсно є великою проблемою, коли виникає свого роду неоязичництво. Людина, зазираючи всередину себе, не бачить нічого, крім свого тіла; і тіло розглядається не як орган духу, а як самість. Оце фізичне розуміння життєвих якостей, дійсно породжує псевдодуховність.

Людина – істота вертикальна. Її життя вимірюється не кількістю років, а ступенями ціннісного сходження. Тобто можна прожити дуже багато років марно, а можна за короткий термін досягнути свого духовного космосу. Вчені підраховали, що життя кожної людини нараховує приблизно 700 тис. годин. З них 400 тис. використовується на сон, обслуговування тіла, їжу, фізичні вправи і т. ін. А на внутрішнє життя людини, залишається лише 200 тис. годин. І вся справа духовності зводиться до одного питання, як використати, як заповнити ці 200 тис. годин? Це при тому, що ми витрачаємо два роки життя, щоб додзвонитися до своїх знайомих, і рік життя – на пошуки речей вдома. Час має таку чудову здатність – він розширюється від ціннісного, духовного наповнення. Мить можна перетворити на дуже великий час. Це і є завдання духовності – і його потрібно виконувати кожному з нас.

Отже, проблема кризи духовності людини у добу техногенної цивілізації є надзвичайно актуальною темою дослідження у сучасній філософській думці. Це пов'язано із загальним антропологічним поворотом у філософії ХХ ст., із прагненням подолати раціоналізм у розумінні людини, пошуками виходу із загальної духовної кризи, що вразила сучасну цивілізацію. Подолання цієї кризи полягає у духовному оновленні людини, у її орієнтації на духовні цінності. Духовність – одна з найважливіших та найсуттєвіших характеристик людини, яка визначає ціннісний зміст та спрямованість буття людини.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Бердяев Н. Человек и машина (Проблема социологии и метафизики техники) // Вопросы философии, 1989. № 2. С.147–162.
2. Кримський С. Ранкові роздуми. Зб. ст. К.: Майстерня Білецьких, 2009.
3. Маркузе Г. Одномерный человек. М.: ООО “Издательство АСТ”: ЗАО НПП “Ермак”, 2003.
4. Ортега-и-Гасет Х. Занепад революції // Вибрані твори. К.: Основи, 1994. С. 371–380.
5. Степин В., Горюхов В., Розов М. Философия науки и техники. М.: 1996.
6. Фейерабенд П. Против метода. Очерк анархистской теории познания. М.: АСТ, 2007.

Стаття надійшла до редколегії 12.09.2012

Прийнята до друку 8.10.2012

THE FEATURES OF MODERN TECHNOLOGICAL CIVILIZATION AND MANIFESTATIONS OF SPIRITUAL CRISIS

Tetiana Vlasevych-Khorkava

*Ivan Franko National University of Lviv,
Universytetska str., 1, Lviv, 79000, Ukraine,
e-mail: tanyavla7@gmail.com*

The basic features of civilization, the end of XX - beginning of XXI century are investigated in the article. The content of concept “technological civilization” is exposed. The peculiarities of technological society sociologists reveal comparing with the traditional are found out. The characteristics of technological society, particularly such as technological progress, personal autonomy, globalization and the decline of spirituality are allocated and analyzed. The preconditions crisis of spirituality in the modern world are considered. The spirituality – one of the most important and essential characteristics of human, evaluative content and direction of human existence is affirmed.

Key words: technological civilization, human, scientific and technical progress, personal autonomy, globalization, spirituality

ОСОБЕННОСТИ СОВРЕМЕННОЙ ТЕХНОГЕННОЙ ЦИВИЛИЗАЦИИ И ПРОЯВЛЕНИЯ КРИЗИСА ДУХОВНОСТИ ЧЕЛОВЕКА

Татьяна Власевич-Хоркава

*Львовский национальный университет имени Ивана Франко,
ул. Университетская, 1, г. Львов, 79000, Украина,
e-mail: tanyavla7@gmail.com*

Исследовано основные особенности цивилизации конца XX – начала XXI века. Раскрыто содержание понятия “техногенная цивилизация”. Выяснено, что особенности техногенного общества социологи и культурологи обнаруживают сравнивая его с традиционным. Выделено и проанализировано характерные признаки техногенного общества, в частности такие как научно-технический прогресс, автономия личности, глобализация и упадок духовности. Рассмотрено предпосылки кризиса духовности человека в современном мире. Утверждено, что духовность – одна из важнейших и наиболее существенных характеристик человека, ценностное содержание и направленность бытия человека.

Ключевые слова: техногенная цивилизация, человек, научно-технический прогресс, автономия личности, глобализация, духовность.